‘‘Çok duygusalsınız ama duygularınız politik-toplumsal içerikten yoksun ve zayıf. Bu yüzden sizi özlemini duyduğunuz toplumsallığa, özgür yaşama götürmüyor. Bu yüzden toplumsal sevgi ve aşk nedir bilmiyorsunuz. Bencilliğin sınırlarında dolanıp duruyorsunuz. ‘‘İşe nereden başlamalı?’’ diye sorarsanız yanıtım açıktır: İşe duygularınızı politikleşmeye, toplumsallaşmaya yatırarak başlamanız özgür yaşam inşamız için yapacağınız en hayati davranış olacaktır. Kim ne derse desin, Leyla ile Mecnûn aşkı da olsa politik bir içeriğe kavuşturulmalı, politikleştirilmelidir. Politikleşmeyen bir duygu; gerçek mekân-zaman ilişkisini, yurtsevgisini geliştiremez. Onun için duygularınızı politikleştireceksiniz. Bunu yaparsanız duygularınızın bir anlamı olur; yoksa diğeri ihanetlik yaşam kırıntılarına, trajedilere yol açar. İşte bağlıyım deyip kaçanlar, işte güç getiremeyip intihar edenler, işte içimizde olup kaçışı gizlice yaşayanlar! Bunlardan ders çıkarmalı ve özeleştiri gerekçesi yapmalısınız... Politik-örgütsel önderlik gerçeğimin farkına varmayan ve bunu gereğince anlamlandırmayan bir sevgi gerçeğin bilincine eremeyen, gelip geçici bir sevgidir. Bu sevgi türü, aynı zamanda her türden sahteliğin kaynağıdır… Zayıf kalmış, amaca anlamınca yönelmeyen, yaşamına büyük başarılar sığdıramayan ve böyle hep boynu bükük duran, mahcup mahcup bakan duygular! Biz bunları aştık, aşmalısınız.’’ **(RêberApo)**

KÖLELİĞE VE ÖZGÜRLÜĞE AÇILAN KAPILARIMIZ: DUYGULAR

Nedir duygu?

‘‘İnsan dışında olup da insanda yeniden bir araya gelip yapılaşmayan, duygu ve düşünce haline gelmeyen hiçbir evren parçası, madde ve enerji bütünlüğü yoktur. Birincisi, evrensel tarih diyorsak, bu gerçek kastedilmektedir.’’ (RêberApo) Duygularımızın varlığına, köklerine anlam vermek istiyorsak işe bu evrensel tarihle bağını kurarak başlamamız doğru olur. Çünkü duygu, duyularımız (ses, tat, koku, görme ve dokunma) üzerinden evrenle, toplumsallığımızla ve kendi içsel dünyamızla yaşadığımız canlı etkileşim dünyasıdır. Bu canlı etkileşim dünyasının tarihi kökleri, evrende biz insanlardan çok önce gelişen birçok canlıda mevcuttu. İçgüdü, his, sezgi ve duygu birbiri ile bağlantılı gelişti. İnsandaki ileri bir aşamayı temsil etse de, kökleri evrenin tarihindedir.

Duygu kelime olarak duymak fiilinin ya da duyumsamak fiilinin kökünden üretilse de duymak kaba anlamda sadece kulakla sesleri algılama değildir. Duymak, bir canlının evrenle iletişim haline geçebilen tüm duyuları ve toplam gücü ve enerjisi ile gerçekleşen bir eylemdir. Böyle düşündüğümüzde duyguların ne kadar muazzam bir enerji ve güç kaynağı olduğunu, sınırsızlığını, çeşitliliğini ve özgürlüğünü duyumsayabiliriz. İlk adım olarak duygularımızda bunun farkına varışımız kendi varlığımıza anlam verebilmek açısından hayati öneme sahiptir. Eğer bu önemin farkına varır ve örgütlersek, doğru zaman ve mekânda işlevli kılabilirsek; toplumsal doğa ve birinci doğa üzerinde yaşanan sınırsız zulmü durdurma mücadelesinde daha etkin militanlar olmayı başarırız.

Duygular, RêberApo’nun mücadele tarihimiz boyunca her zaman büyük bir duyarlılıkla gördüğü, tanımladığı, anlamlaştırmaya, yüceleştirmeye çalıştığı temel yaşamsal olgulardan biri oldu. İmralı sürecine kadar RêberApo, sosyolojik ve psikolojik yönleri çok güçlü olan ideolojik-örgütsel çözümlemelerin hemen hepsinde kadro ve toplum gerçeğini duygu gücü, duygu düzeyi ile bağlantılı ele aldı. Özgürlük felsefemiz ve mücadelemiz Önderlik şahsında her zaman duyguların tanınması, duygulara saygı, duyguları yüceltme, güzel duyguları kazanma, öğrenme, geliştirme, yaratma, kötü ya da olumsuz duyguları ise tanıma, tanımlama, terbiye etme, boşanma ve onlardan kurtulma politikası ile ele alınmıştır. Demokratik Uygarlık Paradigmasının gelişimi ile birlikte ise duygusal zekânın gücünün, analitik zekâ ile işbirliğinin hâkim olacağı ahlaki politik toplum gerçeği esas yaklaşımımız olmuştur. Önderlik Suriye’de kaldığı yıllarda kadro gerçeğinde en fazla duyguları çözümlemeye tabii tuttu. Duyguların insan gerçeğimizdeki etkilerini savaşa, politikaya, özgürlük mücadelesinin ve yaşamın her alanına yansımalarını çözümledi. Duyguların yüceleşmesini ve cüceleşmesini her zaman temel devrim konularından biri olarak eğitim sahasındaki kadrolarla diyalog yöntemi ile ele aldı, tüm örgütle zamanında ve yerinde açık paylaştı. Duygunun gücünü kendisinde, yaşadığı deneyimlerde ve ilişkilerde açık açık anlattı ve bizlere örnek olarak gösterdi. Hepimizin güçlü duyguları, sevgi ve tutkuları geliştirmesini ve bunun özgürlük mücadelesi geliştirilmeden neden geliştirilemeyeceğini tekrar tekrar anlattı. Duyguların samimiyetinin ölçülerini belirledi. Her diyalogda, yaşamın her anındaki karşılaşmalarda ‘‘Sizde yeni duygular gelişiyor mu? Hadi anlatın, hangi duygular gelişti sizde?’’ diyerek duygu dünyamıza karşı hassasiyetini sergiledi:

‘‘… Güzel duygular toplumsal gerçekliğe bağlıdır. Bizde şu anda güzel duygu, kesinlikle toplumsal gerçeklikten, hele toprak gerçekliğimizden kopuk ele alınamaz. Yine özgürlük kavramından ayrı ele alınamaz. Bunlar olmadan duygu olmaz… Duyguların sosyal ortamla ilişkisi vardır. Duygu büyüklüğü, birlikte özgür yaşam büyüklüğü, sosyal ve siyasi mücadelenin düzeyiyle yakından ilgilidir. Sanırım, heyecanlara, duygulara bir açılım kazandırmak faydalı olabilir… Duyguların özenle geliştirilmesi, terbiye edilmesi çok önemlidir… Örtbas edilmiş duygu-düşünceler zarar verir. Ne zaman açığa çıkartılıp doğrusunda karar kılarsak, herkes yarar görür… Duygularınız gelişebilmeli, hassasiyetleriniz bir şeyleri hissetmeli. En güzel duyguları ve bütün zulümleri yıkacak kadar bir iradeyi yakalamadıkça o gün kendimi yaşamış hissedemem… İyi duygularınız olsun istiyorsunuz, ama bilimsel bir incelemeniz bile olmuyor; oysa bu konuda kesin derinliği olan bir mücadeleniz olmalıdır. Duygu büyüklüğüne ancak böyle bir mücadele sonucunda ulaşılabilir… Savaş, güzel duyguların hayata geçirilmesi içindir. Savaş, bir zarif, saygılı yaşamdır. Saygılı yaşamı, imkan dahiline sokmak içindir. Büyük duygular hangi temelde gelişir; bu bellidir ve bizim ortaya çıkardığımız, geliştirdiğimiz duygular büyük ve kapsayıcıdır, özgürleştiricidir… Mühim olan halkın çıkarı, mühim olan örgütün çıkarı, sonuçta tabi gerçekleşmeler var. Bu gerçekleşmeler duyguların yüceliğini ortaya koyar: Bir halk için bir duyguyu gerçekleştirir, büyük duyguları ortaya çıkarır, büyük aşkı ortaya çıkarır…’’

RêberApo uzun yıllar geliştirdiği bütün çözümlemelerde duygu olayını birçok açıdan ele aldı, tanımladı ve çözümledi. İnsanın kendi duygularının farkında olmasının, duyguları tanımlamasının, örgütlemesinin, hiç kimseye duyguları ile oynama imkânı vermemesinin önemini anlattı, tekrar tekrar. Suriye’de çözümlediği yıllarda da İmralı sürecinde de duygular RêberApo için her zaman canlıydı, varlıkları, enerjileri vardı. İmralı’da geliştirdiği savunmalarda ‘‘Duygunun gelişimi başlı başına bir mucizedir’’ dedi. Duyguları bozulmaya uğrayabilen, kaybedilebilen, ayağa kalkabilen, cücelebilen, yücelebilen, boğan, kanatlanan, düşüren, uçuran, büyük-küçük, kör vb. pek çok tanımla ele aldı. Duygularımızı algılamamız, duygularımızın gücünün ve güçsüzlüğünün, onları örgütsüz bırakmamızın ya da örgütlememizin yaşamın özgürlük düzeyine muazzam etkisini yaşamamız için sınırsız bir çabanın sahibi oldu. Bu çaba kırk yılı aşkındır devam ediyor ve RêberApo bize hala duygularımızı ele alış konusunda perspektif veriyor.

Kapitalist sistemin varoluşunun tüm insani duyguları yok ederek ve duygusal zekâyı yenilgiye uğratarak geliştiğini hepimiz biliyoruz. İnsani duygular canlılığını ve yaşam üzerindeki etkisini koruyabilseydi, insana yaşamı zindan eden vahşi kapitalizm, faşizm gelişemezdi. Son yirmi-otuz yıldır aynı kapitalizm; insanın en eski ve köklü yaşam dürtüleri-dinamikleri olan duygu gücünü; kâr hırsını ve mantığını arttırmak için çok fazla önemsemeye, aslında pazarlamaya başladı. ‘‘İnsandaki duygusal zekâ, duygu gücü harekete geçirilip örgütlendirilirse işçilerinizi daha fazla ama hissettirmeden sömürebilirsiniz, birey birey değil ekip ekip kapitalizme hizmet edebilirsiniz’’i açık açık propaganda etmeye başladı. RêberApo kapitalist sistemin bu sömürüsünün önünü almak ve insanın duygu gücünü toplumsal ve bireysel özgürlüğün hizmetine koyabilmek için; aslında bu duygu çözümlemeleri ile sosyal, ideolojik ve siyasal tedbirlerini geliştiriyordu: ‘‘Duygu veya duyarlılık ilkesi! Duygulanmamız gerek, doğal olanı bu. Bu bir tedbir; yani sosyal, siyasal, duygusal bir tedbir mahiyetinde: Duygularımı bile eğitmem gerekiyor, olmayan duygularımı da geliştirmem lazım.’’

Varoluşumuzda bu kadar anlamı, etkisi olan duygu, duygular nedir? Neden önemlidir?

Duygu; Türkçe sözlüklerde; ‘‘duyularla algılama, his, belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim, önsezi, ahlâkî, estetik vb. şeyleri değerlendirme, onlara bağlanma yeteneği, kendine özgü bir ruhî hareket ve hareketlilik’’ olarak tanımlanır. Yine ana hatları ile duygu; ‘‘bireyin ruh halinde biyokimyasal (içsel) ve çevresel tesirlerle etkileşiminden doğan kompleks (karmaşık) psikofizyolojik bir değişim (biyolojide meydana gelen psikolojik değişimler anlamında)’’ olarak tanımlanır. Bazı ruhbilimciler duyguyu, ‘‘Ruhbilimsel değerlendirme fonksiyonu’’ olarak tanımlarlar.

Duygularımız ruhsal dünyamızdır da aynı zamanda. Toplumsal tarih boyunca gelişme halindeki ruhsal dünyamızın, ilk gelişen en köklü dinamikleridir. Evreni, toplumsal ve bireysel varoluşumuzu ilk başta hislerimiz, sezgilerimiz ve duygularımızla algılarız. Duyularımızla duyumsarız, duygularımız olmazsa kör ve sağır kalırız evrene, tüm varoluşlara. Varlığımıza anlam veremez, ad koyamayız. Bir çırpıda insana mahsus pekçok duyguyu sıralayabiliriz, acıma, aidiyet, gamsızlık,bıkkınlık, bezginlik, kaygı, gerilim, korku, cesaret, sıkıntı, annelik-babalık duyguları, dini duygular, yurtseverlik duyguları, zafer ve yenilgi duyguları,iyimser ve kötümser duygular, arzu, aşağılama, aşk, azap, beklenti, böbürlenme, hüzün, üzüntü, coşku, dehşet, dinginlik, düşmanlık, empati, sempati, antipati, kin, ferahlık,boşluk, gurur, küsme, incinme, kendinden memnunluk, kendinden nefret, hayalcilik, hoşnut olma, hoşnut olmama, huzur, huzursuzluk,

güven, güvensizlik, içerleme, ilgi duyma, sevme, teslim olma, kabullenme, kınama, hayranlık duyma, intikam, ilham alma, ilham verme, mahcubiyet, merak, minnet, mutluluk, sevinç, merhamet, nezaket, özlem, pişmanlık, sabır, mülkiyet, şaşkınlık, heyecan, suçluluk, yakınlık ve uzaklık hissetme, umut etme, şehvet, tiksinti, şefkat, utanma, vahşet, yalnızlık, şiddet, takıntı, nefret, kıskançlık, şüphecilik, kayıtsızlık, vicdan azabı…

Bu listeye daha pek çok duygu adını ekleyebiliriz. Bu ve sayamadığımız kadar çok, her kültürün özgünlüğünde değişebilen sınırsız duygular; insanın sadece yüreğini-ruhsal durumunu değil, iradesini ve düşüncesini de etkileyebilme gücündedirler. Bu nedenle duygularımızın farkına varmak, adlandırmak, onları geliştirmek, değiştirmek ve örgütlemek özgür yaşamın inşasında son derece önemli bir konudur. Hatta özgür yaşam inşasından da önce sağlıklı, normal bir insan olmanın, toplum olmanın da ilk eşiklerinden biri, duygu durumu, duygu düzeyidir. Tıp bilimi insan sağlığı ve duygu dünyası arasındaki ilişkiyi incelemenin başlangıcındadır. Ancak biz özgürlük militanları olarak bireysel ve toplumsal varoluşumuzu kapitalist modernite ile şekillenen bilim dünyasına bırakamayız. Önderlik demokratik uygarlık paradigmasında sağlıklı insan-duygu ilişkisinin birçok ipucunu vermiştir. Kaldı ki birçoğumuz yaşam deneyimlerimizle de bu konuda çok fazla birikime sahibiz. Bunları birleştirerek ve insanın duygularını sağlıklı, özgür bir yaşam için ömür boyu geliştirme yeteneğine sahip olduğunu bilerek; duygularımızın sağlığımız ve özgür yaşamımızdaki etkisini sürekli pozitif yönde yaratmayı hedefleyebiliriz.

Bu konuda hem kadın-erkek anatomilerini (bağışıklık sistemi, merkezi sinir sistemi ve vücudumuzun tüm sistemleri, hormonlar, beyin, üreme organları ve bir bütün bedenimiz) bilmek, tanımak gelişen duygularımızı anlamlandırmada çok önemlidir. Çünkü bizi etkileyen hiçbir duygumuz, fiziğimizden kopuk gelişmez. Nasıl ki tüm hakikatlerimiz evrensel hakikatlerin maddi-manevi koşullarından kopuk ele alınmazsa; duyguların hakikati de maddi ve manevi zemininden koparılamaz. Duygularımızın farkındalığı, tanımı ve örgütlenip politikleştirilmesi için kendimizi evrensel bütünlüğün bir parçası olarak da bütünlüklü ele almak durumundayız. AdrienneRich'in de dediği gibi''Bedenlerimizin ve akıllarımızın hakikati bize gizemlileştirildi. Bundan dolayı, birbirimize karşı temel bir zorunluluğumuz var; duruma uygunluk adına birbirimizin gerçeklik duygusuna zarar vermemeliyiz, birbirimizi yanlış aydınlatmamalıyız.'' Başta gerçeklik duygusu olmak üzere, duygular konusunda kendimizi ve birbirimizi doğru aydınlatmanın temel koşullarından biri, duygular hakikatini bütünlüğü içinde öğrenmek ve çevremizin öğrenmesine de yardımcı olmaktır.

Günümüz dünyasında konuşulan pek çok farklı dilde ve yaşayan çok çeşitli kültürlerde duygunun anlam ve içeriğini karşılayan sayısız kavram vardır. Yine duyguların isimleri, işlevleri, toplumsal yaşamdaki yeri ve etkileri kültürlere göre değişebilir. Aslında toplumların duyguları ele alışları ve yorumları toplumsal doğalarının özellikleri ile çok sıkı bağ içindedir. Çünkü bu doğaların oluşumunda belirleyici olan toplumsal bir varlık olarak gelişen insanın duyguları, sezgi ve hisleri olmuştur. Toplumsal hafıza onbinlerce yıl önce yaşanan deneyimlerini unutmaz, dile ve kültüre kodlar. Günümüzde ve tarih boyunca birçok bilim ve sanat dalının insan duygusunu inceleme konusu yapmasının nedeni de; duyguların insanın sağlıklı varoluşundaki öneminin derin tarihsel köklere sahip olmasıdır. Bundandır ki, her toplum ve o toplumun bireyi duygunun yaşamdaki anlamını, yerini ve işlevini sağlıklı kavramak istiyorsa, öncelikle bu kavramın kendi dilindeki ve kültüründeki yerine bakmak zorundadır. Her birey; anadilinde duygunun tanımını, duygulara verilen adları, sıfatları, duygularla ilgili özdeyiş ve atasözlerini, sözlü ve yazılı edebiyatı öğrendikçe toplumsal doğasının şekillenmesinde duygunun gücünü, etkisini daha sağlıklı kavrayacaktır.

Duygu Kürtçenin Kurmancî lehçesinde ***hes, hest, pejn, pêjn, dilîn*** kavramları ile ifade edilir. Diğer lehçeleri de ayrıca incelemek ve duygu kavramının Kürtçe dilindeki ve kültüründeki yerini sağlıklı kavramak önemlidir. Çünkü çok güçlü kökleri ve tarihselliği olsa da Kürtlerin duygu dünyası da sayısız yöntemle, araçla ve farklı zamanlarla, mekânlarla, kültürlerle katledildi, asimile edildi, talan ve işgale uğradı, saptırıldı, hainleştirildi, basitleştirildi. RêberApo'nun kırk yılı aşkındır yürüttüğü en temel mücadele alanlarından birinin duygular alanı olması bu gerçeklikle yakın ilişkilidir. Bu anlamda özgürlük mücadelemizin temel bir yaratım alanı da duygu alanıdır. Bu gerçeğe en fazla katkı sunacak bir çalışma da Kürt dili, kültürü ve edebiyatında duyguların tanımı, yaşanışı, dile gelişi ve savaşımının dökümünü yapabilmemizdir. Evrensel tarih kadar Kürt toplumsallığının tarihinden de duyguların gelişim evrimini öğrenmemiz, bireysel varoluşumuzda duygu dünyalarımızın köklerine, kaynağına ışık tutacaktır. Bu anlamda bizim olan duyguları ne kadar yaşattığımıza, ne kadar uzaklaşıp yabancılaştığımıza da bir ayna tutacaktır.

Duygusal zekâ

*‘‘Yöntem ve bilgilenme sistemini kurgularken, zihnimizin yapısını iyi tanımadan başarılı sonuç almamızın tesadüflere kaldığını daha iyi anlamaktayız. Ancak zihnin doğru ve derinlikli tanımı ve özgür seçme pozisyonu sağlandığında (toplumsal özgürlük), yöntem ve bilgi rejimimiz doğru algılamalara yetkin cevaplar verebilir. Bu koşullar altında yöntemli çalışmalarımız daha doğru bilgi birikimiyle daha özgür bir toplum ve birey olma şansımızı arttırır.’’*RêberApo’nun bu derinlikli değerlendirmesinde başarının şartı olarak belirtiği zihnimizin yapısını iyi tanımanın bir yönü de, bu genelgenin konusu olan duygularımızın politikleşmesiyle yakından bağlantılıdır. Duyumsama, duyma, hissetme, duygulanma, hislenme, duyumsal etkilenme ve etkileme özgür, doğal bir şekilde düşünsel gelişimden çok önce gelir. İnsanın her toplumsal aşamasının duygu-ruhsal şekillenme ve düşünce yapısı birbirinden farklı gelişmiştir. Ancak hepsinin kökeninde, başlangıcında, önceliğinde doğal toplum döneminin duygusal zekâsı vardır.

Bireysel olarak yaşadığımız hiçbir duygu ve düşüncemiz toprağımızdan-mayamızdan yani toplumsallığımızdan kopuk değildir.RêberApo, birinci doğanın ve toplumsal doğanın şekillenmesinde, sosyalitenin gelişiminde duyguların merkezi ve belirleyici rolünün tarihsel bilincine sahip olduğu için; onlarca yıl insanın duygu gücü ile düşünce gücünü, yaşamsal duruş ile duygular arasındaki ilişkiyi inceledi, analiz etti. Bu bilinci RêberApo savunmalarında şu sözlerle ifade ediyor:*‘‘Simgesel dilden önceki düşünce tarzları hep duygusal akılla gerçekleştirilirdi. Duygusal aklın en temel özelliği, etki ve tepkisindeki vazgeçilmez öğe olarak* ***duygularıyla düşünmesidir.*** *İçtendir, yalansızdır, hileden uzaktır… Zekâ seviyesi duygusaldır, daha doğrusu,* ***zekânın duygusal karakterihâkimdir.*** *Duygusal zekânın temel özelliği reflekslerle çalışmasıdır. İçgüdü de duygusal zekâdır. Ama en eski (ilk canlı hücreye kadar gidilebilir) zekâ türüdür. Çalışma tarzı uyarılara karşı ani tepki göstermesi biçimindedir. Âdeta otomatik bir çalışma düzeni geçerlidir. Bu tarz, korunmayı en iyi gerçekleştirme işlevini yerine getirir. Bitkilerde bile bunu rahatlıkla gözlemleyebiliriz. En gelişkin biçimine insan türünde erişir.* ***Beş duyulu bir zekâ gücüne erişme, aradaki koordinasyonla birlikte hiçbir varlıkta insandaki kadar gelişmemiştir.*** *Şüphesiz ses, görme, tat gibi duyular birçok canlıda insandakinden daha çok gelişmiştir. Ama beş duyulu komple ve koordineli bir duruma erişmekte insan türü başattır… Duygusal zekânın en önemli özelliği yaşamla bağlantısıdır. Yaşamı korumak temel işlevidir. Yaşamı koruma konusunda çok gelişmiştir.* ***Yaşamın olmazsa olmazı duygusal zekâdır.****Bu yönü asla küçümsenmemelidir. Sıfır hatayla çalışır. Bunu, anında cevap verme anlamında belirtiyorum. Bu zekâ türünden yoksunluk, yaşamı tehlikelere alabildiğine açık hale getirir. Yaşama saygı ve değer verme, duygusal zekânın gelişmişlik seviyesiyle bağlantılıdır. Doğa dengesini gözetir. Buna doğal yaşamı mümkün kılan zekâ da diyebiliriz. His dünyamızı tamamıyla bu zekâ türüne borçluyuz.* ***İnsan türünde duygusal zekânın komple gelişmesi, duyular arasında bağlantı kurma şansını arttırır.*** *Ses, görme, tat duyuları başta olmak üzere, tüm duyular aralarında çağrışım kurarak zekâlı hareketleri geliştirirler.’’*

İnsanı insan yapan ve toplumsallaştıran zekâ olan duygusal zekâ, doğal toplumlarda başattır ve yaşam felsefesini oluşturmada belirleyicidir. Günümüz dünyasında bu felsefenin bütünlüğü parçalanmış ve yaşamda belirleyiciliği son derece zayıflamış olsa da etkilerini ve izlerini görebiliyoruz. Küçük torununun eğitimini üstlenen bir Kızılderili büyükbabanın ve büyükannenin hikâyesini anlatan *Küçük Ağaç’ın Eğitimi* romanında büyükbaba torunuyla doğal toplumun bilgeliği ile şöyle konuşur: ‘‘Köpekler heyecanlandıkları zaman **duyguları duyularına baskın gelir.** Aynı şeyi, duyulara egemen olan duyguların, köpekler gibi insanları da aptallaştırdığını defalarca gördüm…’’ Bu anlatım bize duygusal zekâdan kopmayan insanın çocuk eğitiminde **duyu-duygu ilişkisi**ni nasıl ince bir bilgelikle anlattığını gösteriyor. Hem de insandaki duyu-duygu ilişkisinin doğadaki diğer canlılarda yaşandığını anlatarak insanı doğadan koparmadan eğitiyor çocuğu. Duygulara aşırı kapılan bir canlının duyularının sağlıklı işlemeyeceğini yaşamsal örneklerle gösteriyor. Aşırı heyecan duyarsak ve bunu kontrol altına alamazsak kulaklarımız çınlar ve çevremizdeki seslere hâkim olamayız. Aşırı sinirlenirsek ve bunu kontrol edemezsek burnumuzun dibindeki bir bıçağı göremez ve basıp kaza yapabiliriz. **Duyular yolu ile gelişen ve şekillenen duygularımızın kaynağını yani duyuları işlevsiz kılmaması hayatidir.** Burada devreye giren his, sezgi ve iç görü ile birlikte aklımızdır, analitik aklımız. Yine Kolombiya kıyılarının balıkçıları, ‘‘doğruyu söyleyen dil’’i betimlemek için ‘‘Sentipensante’’ yani hissederek düşünme deyimini kullanırlar. Yani doğruyu söylemenin, hissederek düşünmekle kopmaz bağının farkındadırlar ve bunu dillerine yansıtmışlardır. Aslında bu örnekler, toplumsallığın kökleri olan doğal toplumun duygusal ve analitik aklı uzun süre nasıl dengeli yaşadığının anlaşılmasına yardımcı olan sayısız örneklerden birkaçıdır.

Duygularımızın farkındalığını, tanımını geliştirirken, duygusal zekâmızı canlandırmak önemlidir. RêberApo’nun deyimi ile duygularımızla düşünebilmeyi, Kolombiyalı balıkçıların deyimi ile hissederek düşünmeyi, Kızılderili bilge dedenin deyimi ile sağlıklı bir duyu-duygu ilişkisini yeniden canlandırırsak; duygularımızın üzerindeki sahtelikleri ve perdeleri kaldırabiliriz. Yine bunu başarırsak, analitik aklımızın

duygularımızı bastırmasını, duygularımızı yok saymasını önleyebiliriz. İnsana ait, insana mahsus tüm duygularımız bizi zaman ve mekân içinde harekete geçirir. **Hisseden aklımızdır duygularımız.** Bu akıl canlı evriminin başlangıcında geliştiği için oldukça güçlüdür. Hislerimizi, duygularımızı ve içgüdülerimizi ne kadar canlı tutarsak, aklımız o denli güçlü ve sağlıklı çalışır, analitik akıl sürekli beslenir. Bilimciliğin iddia ettiği gibi, biri güçlendiğinde diğeri etkisiz kalmaz, devreden çıkmaz. Duygusal aklın analitik akılla, analitik aklın duygusal akılla sürekli beslenmesi; tam da RêberApo'nun başarmamızı istediği duygularımızı politikleştirme durumudur. Birbirini savunarak, geliştirip büyüterek insan zihninin esnek, yaratıcı zekâ gücünün özgür toplum inşasında kullanılmasıdır, duygularımızın politikleşmesi.

Duygu Dersi

Duygularımızla ilişkili miyiz? Duygularımızla ilişkilerimizde belirleyici olan düşünceler nelerdir? Yani onları yok sayan, inkâr eden, saptıran, korkarak ele alan düşünceler mi hâkim bize? Yoksa onların varlığını gören, tanıyan ve tanımlayan, örgütlemeyi hedefleyen düşüncelere mi sahibiz? Duygularımızın varlığını kabullenmek ve onları tanımlamak kadar onları nasıl ele aldığımız da belirleyici bir konu. Duyguların yaşamımızdaki belirleyiciliğidir bu. Tercihlerimizde, kararlarımızda, eylemlerimizde ve bir bütün devrimci yaşamımızın her anında kendini hissettiren bir belirleyiciliktir bu. Yoksaysak da, inkâr etsek de yine belirleyicidir. Abartılı, yanılgılı, saplantılı ele alsak da yine belirleyici. Ama olumsuz, negatif belirleyicidirler. Ama hislerimizi dinleyebilirsek, üzüntü, sıkıntı, heyecan veren duygularımıza hâkim olabilirsek, yani duygularımızda ölçülü olmayı başarabilirsek, uçlara savrulmazsak pozitif yönde rol oynarlar, hatta olumlu anlamda belirleyici olabilirler. Sağlıklı tanımlar ve yaklaşımlarla duygularımızı yaşamımızınolması gereken zamanına ve mekânına yerleştirdiğimizde olumlu yönde, pozitif belirleyici olurlar. Bunları dikkate alarak duygularımızla ilişkilenmeyi, onları gözden geçirmeyi, canlılıklarını hissetmeyi her geçen gün daha ustaca öğrenmemiz gerekiyor.

RêberApo'nun duygularıyla ilişkisini anlamak açısından şu değerlendirmesi önemli: *''Duygu-düşüncelerimi, en önemlisi de emeğimi, çabamı çok incelikli, ölçüsünü iyi ayarlayan düzeye getirdim… Bir parti militanlığı demek, çok açık söyleyebilirim bit anlamına gelebilecek her türlü yanlış düşüncelerden ve duygulardan sürekli arındırmak demektir. Ben hergün kendimi temizliyorum. Yani günde belkide kaç tane bit öldürdüğümü söylesem belki yadırgarsınız, ama öldürüyorum her gün. Bu bir arınmadır ve hep böyle arınanlar yücelmiş, yücelenenler başarmıştır… Sizin duygularınıza, düşüncelerinize fesat karışmış. Epey çirkin, fazla keskin değil… …Günlük duygu düşüncelerinize bakın kemirmedir… Duygularınız son derece köreltici, müthiş güçten düşürücü… Bu büyük bir hakarettir! ... Büyük duygular, büyük düşünceler büyük eylemler size yakışmalı, sizin olmalı. Benimki benim için yeterlidir. Sizin ihtiyacınız var, kendiniz için bu yönlü büyüklüğü yakalamada niye inkâr edesiniz, niye üşenesiniz? Çok yoksunsunuz. Her bakımdan yoksunsunuz, düşünce yoksunluğu, duygu yoksunluğu, güzellik yoksunluğu, ölçü yoksunluğu, his yoksunluğu, sorumluluk yoksunluğu ve siyasi, askeri yan yoksunluğu, üslup yoksunluğu, tarz, tempo yoksunluğu hepsi sizde diz boyu. Onları fethedin ve en önemlisi de ölçü, terbiye yoksunluğudur. Bu had safhada ve hızla giderin. Tekrar vurguluyorum, ben bu silahları çok iyi kullanıyorum. Mesela ben de insanları duygulandırıyorum, bir halkın şu andaki duygu gücü düşmanı kahrediyor. Benim etrafımda duygulanmak, beni sürekli anmak, beni sürekli hatırlamak düşmana vurmaktır. Beni sevmek düşmanı vurmaktır. Bunu herkes bilir, bu duruma getirdim duyguyu, sevgiyi. Buna ne kadar özen gösterdim, bunu oluşturmak için yıllarımı nasıl verdim? Duygu dersini hiç almamışsınız. Kırk yıldır aldığım bir derstir…''*

''Duygu dersi almak'' duyguları terbiye etmek, öğrenmek hepimizin ömür boyu alması gereken bir eğitimdir. Duygular insan yaşadığı sürece onunla olduğuna göre, duyguların eğitimi, öğrenimi ve terbiye-ölçü kazandırma işi de bir sanat gibi ömür boyu sürecektir. İnsanın en zor ''kendimi eğittim, anladım, çözdüm, tanıyorum ve kazandım'' diyebileceği alan duygularıdır. Eğer böyle olmasa RêberApo**''Kırk yıldır aldığım bir ders''** diye tanımlamazdı. Bu nedenle duygularımızla ilişkimizin farkında olmak, onları eğitmek için son derece gereklidir. Eğer duygularımızla canlı, sürekli ve diyaloglu bir ilişkimiz yoksa onları anlamlandıramayız, anlamlandıramazsak eğitemeyiz, eğitemezsek politikleştiremeyiz.

Duyguların sağlıklı olması, aklı akışkan ve üretken kılar. Duygularda yaşanan tıkanıklık, takıntılı hal ve bunalım en zeki, akıllı insanı bile aptallaştırabilir. Hastalıklı düşüncelere sürükleyebilir. Bu nedenle duygularımızı dinleyebilmeyi başarmak önemlidir. Ancak başarılı, özgürlükçü ve mücadeleci bir militan olabilmek için duyguların sesini, anlattıklarını, hissettirdiklerini aklımızın ve irademizin, duygusal ve analitik zekâmızın gücü ile değerlendirebilmeliyiz. Duyguların da süzülmeye, arınmaya ve durulmaya ihtiyacı vardır. Duygularımızı; gönül gözümüzü köreltmeden, sezgi ve içgörüden kopmadan, akıl ve irade süzgecimizden geçirmemiz bizi dengeli bir insan yapar. Ama duyguları abartılı, takıntılı ve ölçüsüz haline

bırakırsak, duygusal ve analitik aklın ortaklığı ile terbiye edip eğitmezsek hem duygu hem de akıl sağlığımızı kaybedebiliriz.

Bu konuyu her birimiz yaşadığımız deneyimleri gözönüne getirerek çözümleyebiliriz kendimizde. Sadece duygunun hâkim olduğu anlarda aklın, mantığın almadığı hataları nasıl yaptığımızı hatırlayarak bu konunun önemini kendi öz deneyimimiz üzerinden kavrayabiliriz. Duygulara esir olmanın, onlarla alt-üst olmanın yaşamımızı nasıl etkilediğini hepimiz az çok deneyimlemişiz. Örneğin parti edebiyatımızda yer edinen bazı deyimler bu deneyimlerden süzülerek oluşturulmuştur. **‘‘Zafer sarhoşluğuna kapılma’’** bu deyimlerden biridir. Bir eylem esnasında zafer bizi o kadar coşturur, sevindirir ki gerçeklikten koparır. Gerçeklikten kopan vurulur! Biz savaş tarihimiz boyunca belki böyle yüzlerce olay yaşadık ve düşmanın bizi vuramadığı eylemlerde kendi kendimizi vurduk. Bu hatayı uzun yıllar tekrar etmemizin en temel nedeni, duygularımızın aşırılığını terbiye etmede yaşadığımız ertelemelerdir. Duygularımızda ölçü sorunu olduğunun, onlara da ölçü kazandırmamız gerektiğinin bilincini, bilgeliğini kişiliklerimizde güçlü yaratamayışımızdır. Ya da bunu hayatın ana derslerinden biri olarak almak istemeyişimizdir. Soğukkanlılık insana en fazla en büyük acılar ve en büyük sevinçler an’ında gereklidir. Neden? Çünkü bu her iki duygudaki uçluklar insanı rotadan çıkarabilir. Yine bu konuda koşullar duygu ilişkisi, koşulların, mekânın duyguları, duyguların-koşulları belirleme, etkileme düzeyini de gözönünde bulundurmamız bize kazandırır. Savaş tarihimize bakarak; kendimizi duygu eğitiminden geçirmenin, ‘‘duygu dersi almanın’’ önemini kavramamız daha öğretici olacaktır.

‘‘Erken iktidar hastalığı’’ da parti edebiyatımızdakifarklı bir deyimdir. Bu da duyguların kontrolünü ya da terbiyesini başaramama sonucunda yaşanan deneyimlerden süzülen bir deyimdir. Zafer yerine bu defa duygularımızı ayaklandıran, onları aşırı tahrik eden iktidarın nimetleridir. Bu deneyimde asıl belirleyici olan duygu yetinmeciliktir, erken kelimesinin kullanılması da bununla bağlantılıdır. Yani ‘‘mücadele ile çok büyük bedellerle bazı kazanımlar elde edilmiştir, artık bu yeterlidir, bunun üzerinden kendimi yaşarım, iktidarımı da kurarım’’ duygusu hâkimdir. Oysa salt iktidar perspektifinden bakılsa bile bu hastalığa kapılanın gözönünde tutması gereken gerçek, dünyadaki tüm iktidarların süreklilik istediği, hep beslenmesi gerektiğidir. Ama bu deyimi yaratan deneyimleri yaşayanların duygu dünyaları takıntılı ve tıkanmış olduğundan en sade gerçekleri bile göremezler. Çünkü akıl ve mantık, sağduyu gücü kaybedilmiştir. Diğer bir boyut ise, az miktarda kazanılan değerlerin insanda gereğinden fazla duygulanım yaratmasıdır. ‘‘Başardım, o zaman iktidar da benim!’’ duygusu. Bencillik, hırs, iktidar yarışı, ‘‘en benim'' duygusu da var içinde, ama esas da iktidar nimetleri ile sarhoş olma, akıl ve mantıktan kopma var. Yine gerçeklikten kopma var, bu deneyimde de gerçeklikten kopan vurulur ki parti tarihimizde de böyle oldu. Buhastalığa kapılanları ya RêberApo’nun ideolojik-örgütsel gücü vurdu ya da düşman vurdu. RêberApo, çözümlemelerinde bu konuyu da birçok kez ele lıp analiz etmiştir: *‘‘Yaşamın bütün alanları için geçerli olacak biçimde sınırlama ve yetinme duygusuna kendinde fırsat vermeme… Başarı var, ama sarhoşluğuna kapılma kesin yok. Halen bu konuda bana hâkim olan bir psikolojiyi söyleyeyim: Başardığımda, sarhoşluğa kapılma değil ama bir rahatsızlık gelişiyor; yani tutku, zevk ve çabayı tamamen başarıyı yaratma, kazanma süreci içerisinde buluyorum. Bir şeyi elde ettikten sonra o artık benim olmaktan da çıkar. Sizde ise tersidir. Elde ettiğiniz herhangi bir şey varsa hemen onunla şişinirsiniz, böbürlenirsiniz ve tatmin olursunuz. Bu duyguyu kesin aşmazsanız, büyük başarılar peşinde de koşmazsınız. Sanıyorum bu sizde çok etkili olan bir durumdur.’’*

Bunabenzer deyimleri ve deneyimleri arttırabiliriz. Bu deneyimlerden almamız gereken duygu dersi,RêberApo’nun deyimi ile *‘‘en büyük duyguları amaca bağlı kılmak, gerektiğinde düşmanı bile buna tabi tutmak’’*tır. Bu konuyu RêberApo birçok çözümlemesinde pratiklerimiz, savaş ve parti deneyimlerimiz üzerinden, sosyal yaşam ilişkilerimiz, kadın-erkek ilişkileri üzerinden ele alıp kapsamlı değerlendirmiştir. Onlardan kısa bir özet verirsek: *‘‘Duygularda da, düşüncelerde de yılanlar var. Öldürücü, zehirli duygularınız, düşünceleriniz var, onları da biraz açığa çıkardım. Düşünün, bir duygu sizi nasıl öldürüyor? Basit bir kadın ilişkisi, erkek ilişkisi, basit bir yetki, basit bir gaflet, bir uyku hali, bir doğru yol yürümeme; bunların hepsi birer yılan. Hepsi de geleneksel uyuşuk tarzınızın yaratmış veya beslemiş olduğu yılanlardır… Bu haliniz ve duygularınız elbette ki sizi uyuşukluğa ve çelişkilerin dışına götürür… Kürdistan gerçekliğine göre kendinizi uyanık tutamamadan, gözün sürekli düşmanın her türlü etkisinde olamayışından, böyle her türlü tehlike ortamına kolayca düşme durumu ortaya çıkıyor. Bu da bitiştir. Niye gerçekleri anlamayacaksınız? Bu büyük dersleri öğrenmelisiniz, tabii hayal ve kavrayış gücünüz varsa.*

… Güzelliği yakalayacaksınız, tutkuyu, duyguyu da geliştireceksiniz. Onun için biraz inceleyip mücadele etmesini bileceksiniz, diyorum. Mücadelesiz kolay ilişki olmaz. Mücadele derken tabii ki, birbirinizin gözünü çıkarın demiyorum. Ben bir türlü bu konuda sizin için fazla umutlu olamıyorum. Siz çelişkiyi anlama ve en önemlisi de çelişkiyi uygun ölçüde bir mücadele ile aşmayı bilmiyorsunuz. Sevgi ve

duygu ilişkilerinizde, tepki ilişkilerinizde de büyük ölçüsüzlük var. Benim duygularımda da ölçüsüzlük olsaydı, Kürt ilişkisi ne olabilirdi? Dediğim gibi, boğulup gider, gelişme de olmazdı. Bu tehlike, sizler için çok somuttur. Biraz vicdan sahibi olun…''

Duyguların insan ilişkilerinde pozitif etkide bulunmasını da ancak kendi duygularımızla sağlıklı bir ilişki-iletişim içindeysek başarabiliriz. Kararlarımızın, davranışlarımızın şekillenmesinde, devrime katılımımızda ve görevlerimizi yerine getirmede duygularımızın oynadığı rolü de yine duygularımızı ele alışımızla güçlü kılabiliriz. Tersi de ele alınabilir. Kararlarımızda duygu ve hisleri dinlemeyen yabancılaşmış, ruhsuz akıl da çok önemli bir olay. Neden birçok anda bize doğruyu gösteren hislerimize, içgüdülerimize ve duygularımıza şans tanımayız? Onları dinlemeyerek, ciddiye almayarak şans tanımıyoruz. Acaba bunda pozitivizmin, batı aklı ile gelişen bilimciliğin; yarattığı akıl-duygu karşıtlığını, zihnimize yedirmiş olmasının etkisi yok mu?Yani ''akıl ve duygu iki zıt olgudur ve akıl gücü duygu gücünden üstündür. Akıl duygulardan ne kadar arınırsa o kadar temiz-duru ve sağlam çalışır. Aklın hâkimiyeti duygunun üzerinden eksik olursa işler karışır'' düşüncesinin etkisi var mı yok mu? Sormamız gerekir kendimize. Sadece duyguların hâkimiyetinde çalışan bir zekâda, sadece kuru mantığın, aklın hâkimiyetinde çalışan zekâ da bizi politikleştirmez. Yani özgür ve demokratik bir sistem inşasında bizi sağlıklı katılan özgür bir birey kılamaz.

Duygularımızla ilişkimiz; farkında olmamak, tanımlamamak, onları önemsememek ve yoksaymak düzeyinde ise bu çok tehlikeli bir durumdur. İnsanın hiçbir duyguyu derin ve güçlü yaşayamaması yine öyledir. Duygusuzluktur ki çok tehlikelidir. İnsanın aklına, mantığına hükmeden saplantılı, boğuntuya getiren duyguları yenmek ve onlardan sağlıklı bir biçimde kurtulmak, boşanmak gereklidir. Ancak insanın hiçbir duygusuna karşı duyarlı, saygılı olmaması, hiçbir duygusunu önemsememesi insan olmanın anlamından eksilmedir. Eğer bu durum aşılmazsa insanı tehlikeli sınırlara götürür. RêberApo yıllar önce bu tehlikeye de çok açık işaret etmiştir: *''En kötüsü de müthiş bir duygusuzluğu yaşıyorsunuz, faşizmin muazzam özel savaş yöntemleriyle, psikolojik savaşıyla hayvani güdüleri kendi köleleştirici imkânlarına bağlayarak ve yine insanı özünden boşaltarak en tehlikeli bir biçimde yönetmesi var. Güdüler bencilleştirilerek konuşturuluyor. Herkes korkunç düzeyde bireyci olmuş ve herkes kendi basit çıkarı için "bütün dünya yıkılsın, bütün toplum bitsin" diyor. Bu sonuçta aslında o kişiyi de yaşatmıyor, ama faşist bir ideoloji olarak kabul görmüştür. Duygusuzdur, zaten faşizmin duyguları olmaz. Faşizm, insanı cellat yapar. Faşizm, insanı duygusuz yaptıktan sonra, sömürüye açık hale getirir, kullanır ve her türlü işi yaptırır.''* Bu tehlikeli sınırlara gelmemek için insanın duygularını bilmesi, onları isimlendirmesi, büyütmesi, düşünce-felsefe gücü ile yüceltip politikleştirmesi hayatidir.

Duygu-güdü ilişkisi

Duygu-güdü ilişkisi çok önemli bir diğer inceleme, anlama ve kişilik mücadelesi verdiğimiz, kişiliklerimizi yarattığımız, inşa ettiğimiz bir alan olmalıdır. Çünkü duygu ile güdü arasında sağlıklı bir ilişki kurulamadığında güdülerin duyguları ve düşünceyi ele geçirmesi sözkonusu olur ve bu hayvanlaşmaya kadar götürür. Salt öldürme-yeme-içme ve cinsellik güdüsünün hâkimiyeti eşittir faşizmdir. Bu kadar tehlikeli düşüşlere, insan olmanın anlamını yitirmelere yol açabilir. Duyguların politikleşmesinde insanın kendi güdülerinin farkında olması, onların varlığını kabul edip tanımlaması ve onları duygu ve düşünce gücünü geliştirerek terbiye etmesi belirleyici önemdedir. Ki toplumsallaşmanın başlangıç aşamalarında kadın öncülüğünde geliştirilen bazı tabular ve totemlerle güdüler dizginlenmeseydi ve toplumsallığın yararına denetim altına alınmasaydı, insanın toplumsal varoluşu gerçekleşmeyebilirdi. Bu yüzden güdülerin gücünü yok saymadan tanımlamak ve onlara duygu ve düşünce ile yön vermek toplumsal varoluşumuzu sağlıklı sürdürmekle ilgili bir meseledir. Bugün kapitalist modernite toplum ve bireyi özünden boşaltıp sürü, gösteri toplumuna dönüştürmüştür. Bunu toplumun ve bireyin güdülerine hitap ederek ve bu güdüler üzerinde toplumun-bireyin zihniyet ve duygu dünyasını işgal ederek gerçekleştiriyor. İnsanların güdülerinin kontrolünü sayısız yöntem ve araçla ele geçirerek, onları istediği savaş biçiminin piyonu kılabiliyor. Bu nedenle özgür birey ve özgür toplumu inşa etmede önemli bir alan olan duygularımızı politikleştikleştirme mücadelesinde güdülerimizi bilmek, tanımak ve örgütlemek son derece önemli.

İnsanın zekâsını, ruhsal ve akıl gücünü besleyen ya da barajlayan en temel kaynaklardan birisi de duygular ve güdülerdir. Bunlar evrenseldir. Açlık, korunma, cinsellik vb. güdülerin cevaplanması için insanlar zekâlarını daha çok çalıştırmışlardır. Ancak bu güdülerin cevaplanması insan toplumsallığının her aşamasında belli kurallar, ilkelerle ahlâka bağlanmıştır. Kapitalizmin insanlık tarihinde yaşanan en büyük vahşet süreci olmasının temel nedeni, güdüleri-duyguları anlamlandıran ahlâkî dokuyu yok saymasıdır. İnsanları bir yandan sömürüp açlığa mahkûm eden kapitalizm öte yandan ''bir ekmek için her yol mubah, bir kadın ya da erkek için her yol mubah, başını sokacağın bir ev için her yol mubah'' ideolojik

bombardımanıyla ahlaksızlığı meşrulaştırmıştır. İnsanın insan olma serüveninde güdüleri ve duyguları ele alış, örgütleme ve yaşamın devamlılığında doğru felsefe ile ahlâka bağlama pozitif bir rol oynamıştır. Ancak insanın insanlığından çıkarılmasında ise bir yandan aç-tatminsiz bırakılan, diğer yandan terbiye ve eğitimden, ahlâktan koparılan güdüler negatif rol oynamıştır. Anlayacağımız, güdüler hem insanı insan kılan hem de insanı insanlıktan hatta beğenmediğimiz hayvanlar âleminden bile çıkarandır.

RêberApo bu konuyu kadro ve toplum gerçeği ile ilişkili çözümlemelerinde şöyle ifade ediyor:‘‘…Gerektiğinde içgüdüyü göreve nasıl tabi tutabilirim?.. Toplumu yerle bir eden, çözüşe, bitişe götürenin de güdülere teslimiyet olduğu çok iyi biliniyor… Güdünün, duygunun büyük eğitici özelliği, politikaya temel teşkil etme özelliği oluyor…Çok iyi biliyorum, duygusuz insanların kesinlikle beyni çalışmaz, güdüleri çalışır. Çünkü güdülerin çalıştırılması, ciddi bir gelişme belirtisi değildir. **Yükselmiş duygular, yücelmiş duygular beyni kesin etkiler, beyin de duyguyu etkiler.** Fakat daraltılmış, giderek güdülere indirgenmiş duyumlar, duyumsamalar hayvanlaşmaya götürür. Çok tehlikeli bir biçimde saflarımızda etkisini sürdürüyor… Ben güdüleri inkâr etmiyorum. Fakat güdüler, duygusal ve düşünsel gelişme biçiminde bir işleve sahip olmalıdır. Yoksa **güdülere teslim olmuş düşünce bitmiştir. Güdülere teslim olmuş bir duygu bitmiştir.** Yaşarsın ama güdüyü yaşarsın, sırf yemek için, sırf kaba bir cinsellik için yaşarsın. Her gün rakıyla sarhoş olmaya benzer. Çok sağlıklı bir yaşam değildir…’’

Duygusal Hakikat- Duygunun Saptırılması-Duygularla Avlanma

RêberApo*‘‘Ulus-devlet sadece birey bazında tek tipleşmeyi yaratmakla kalmaz; tüm toplumsal bütünlüklere de tek tipleşmiş bir zihniyet ve duygu dünyasını aşılar’’* belirlemesi ile biz özgürlük militanlarını tek tip, kalıp, ezber, hazır, ısmarlama duygu ve zihniyet dünyası karşısında uyarmaktadır. Ulus-devlet, normali anormalleştirir, anormali normalleştirir. Aynı kapitalist sistemin hangi ulus devletinde, hangi kentlerinde, hangi okullarında yaşamış olursak olalım; bize aynı duygu ve zihinler aşılandı. Bugün duygularımızı yani düşmana duyduğumuz öfkeyi-kini, halkımıza yapılan katliamlara karşı duyduğumuz acıyı, yurtseverliğimizi, önderliğe olan sevgimizi, herhangi bir insana duyduğumuz dostluk ya da aşk duygularını politikleştiremeyişimizde; bize aşılanan bu tek tip zihniyet ve duygu dünyası çok etkilidir. Yaşam bize bunu olmazsa olmaz kılmışken neden duyguların boğuntusundan çıkıp genlerimizde güçlü olan duygusal zekâyı politikamıza işleyemiyoruz? Duygu ve zihin dünyamızdan neler eksiltilmiş neler çalınmış veya neler çarpıtılmış ki duygu-politika ilişkisini bunca koparabiliyoruz?

Kürtler ezilen bir halktır, dilleri ve kültürleri sınırsız vahşi bir asimilasyonla sürekli saldırı altındadır. Ezilen bir halkın bireyleri olarak duygu dünyamız nasıldır? Ezilenlerin sahip olduğu temel duyguları onlara kimler, hangi yol ve yöntemlerle kazandırdı? Bu duyguların ne kadarı kendi öz toplumsal varoluşumuza ait, kendi öz kültürümüzün değerleri olan duygulardır? Ezilenlere kazandırılan duyguların ezilenlerin kendilerine, toplumsal kültürlerine ve halklarının kaderine yabancılaşmasında oynadığı rol nedir? Ezilen toplumlar, sınıflar ve cinslerin duygu dünyasında hâkim olan nedir? Bu kapsamda sorulması gereken o kadar çok soru var ki hepsini yazamayız. Ama öz olarak ezilenlerin kendilerine duygu gerçeği ile ilgili sorması gerekenlerin farkına varmak önemlidir.

*‘‘Kültür dar anlamda toplumların geleneksel zihniyetini ve duygusal hakikatini ifadeeder’’*der RêberApo. Toplumsal kültürümüz asimilasyona uğratıldıktan sonraki süreçlerde bizim duygusal hakikatlerimiz nedir? Kinci miyiz? İntikamcı mıyız? Öfkeli miyiz? Sevgi dolu muyuz? Kıskanç mıyız? Daha pek çok soru sorabiliriz kendimize. Korkak mıyız? Cesur muyuz? Fedakâr mıyız? En önemlisi de bunların hangisi bizim öz duygusal hakikatimizdir.Bizimki gibi ezilen toplumlar çok acımasız süreçlere o kadar sistematik maruz bırakılırlar ki, kendi öz duygularını neredeyse unutma ile yüz yüze gelirler. Örneğin doğal topluma ait bir bireyde kendine güvensizlik yoktur. Tanrıçalık döneminde kadınlar tanrıça katında görülecek kadar büyük güç sahibidirler, güvensizlik yoktur. Ancak günümüzde tüm ezilenlerin ortak duygularından biri kendine güvensizliktir. Bu duygu, acımasız asimile ve hiçleştirme süreçleriyle onlarda yaratılmıştır, hedefli, bilinçli inşa edilmiştir. Hala toplumda -hatta bazen saflarımızda bile- kendine çok güvenen kadınlar bir huzursuzluk, rahatsızlık yaratır. Bir şeylere batar, aşırılık hissi verir çoğunluğa. Hâlbuki bir kadının kendisine güvenmesi kadar normal ve doğal bir durum olamaz. Ezilenlerin yabancılaştırılan duygu dünyasından bunun gibi sayısız güzel, yüce ve büyük duygu eksiltilmiştir, çalınmıştır, saptırılıp kaybedilmiştir. Sonuçta ezilenlerde kendi duygu dünyasını tanımada, tanımlamada, farkındalık geliştirip bu dünyayı örgütlemede, ayaklandırmada derin bir tutukluk yaratılmıştır. Dillerindeki tutukluk da aslında duygu dünyasındaki bu tutukluğun, karmaşanın eseridir. RêberApo bu hakikati savunmalarında çok yalın dile getiriyor: *‘‘Dilin kendisi bir toplumun kazandığı zihniyet, ahlâk ve estetik*

duygu ve düşüncenin toplumsal birikimidir; anlam ve duygunun bilince çıkmış, ifadeye kavuşmuş kimliksel ve ansal varoluşudur. Dile kavuşan toplum, yaşamın güçlü gerekçesine sahip olmuş demektir. Dilin gelişkinlik düzeyi yaşamın gelişkinlik düzeyidir.''

Duygularından utanma, duygularına yabancılık, duygularını yaşamına yön vermede sağlıklı örgütleyememe, duyguların basit-cüce kılınması, duygu dünyasına karşı kör cahillik tüm egemen sınıfların ancak özellikle kapitalizmin yönettikleri toplum ve birey psikolojisinde çok bilinçli inşa süreçlerinin sonucudur. Özellikle değersizlik, aşağılık kompleksi, aşırı kaygılı ve güvensiz ruh hali kapitalist sistemin okul, kışla, sanat, spor, seks politikaları ve uygulamaları vb. kurumlarının bilinçli yaratımlarıdır. Bu bilinçli yaratımın nasıl gerçekleştiğini RêberApo şu değerlendirmeleriyle açıklığa kavuşturuyor: *''Zihnimizin ikinci özelliği, zihniyet esnekliğimizin geniş bir doğru algılamalar kümesi kadar yanlış algılamalara da açık bir yapı sergilemesidir. Bu özellik temelinde esneklik baskı ve duygu ağında her an saptırılabilir. Bu nedenle baskı ve işkence mekanizmalarıyla duyguları avlayıp aldatmayı ve yanlışa yöneltmeyi esas alan havuç politikaları birlikte kullanılır. Hele binlerce yıldır insan zihni üzerinde baskı kuran hiyerarşik ve devletçi düzenlemeler muazzam etkiler yaratmışlar, âdeta kendilerine göre bir zihniyet yapısı inşa etmişlerdir. Ödüllerle de zihnin çokça avlandığı iyi bilinen özelliklerindendir… İnsan duygularını yücelten, güzelleştiren ve barışçıl kılan toplumsal sanatın misyonu tamamen zıddına dönüştürülmüştür. Kâr kazancından başka hiçbir kazanç tanımayan ihtiras, sonuca gitmek için güzellik, yücelik ve barış duygularını istismar etmeyi sanatın kendisi gibi yansıtmayla sonuçlanmıştır. Her insan vaat edilen ödüle konmak için, âdeta hipodromlarda koşturulan yarış atlarına dönüştürülmüştür. Hiçbir canlı yaşamının kabul edemeyeceği bir yaşam tarzı söz konusudur. Kanser hastalığı bu yaşam tarzından kaynaklanır…''*

Tamamen kendimizin sandığımız, öz benliğimize ait olduğunu düşündüğümüz birçok duygumuz sistemin binlerce yıldır uzmanlaştığı yöntemlerle bizde yarattığı ve kendi hizmetinde kullandığı duygulardır. Bu anlamda sistem içi olmak ya da sistemi aşıp alternatif olamamak zihinsel dünya ile ilgili olduğu kadar duygusal dünya ile de ilgilidir. Zihniyet sistem içi olmayı, sistemin tezgâhlarında üretilmiş olma hakikatini aşamadığında, sistem o zihniyetin nerede olursa olsun nasıl çalıştığını bilir. Kendi adına çalıştığını bilir. Aynı durum duygu dünyası için de geçerlidir. Yarattığı ve okul, kışla, sanat, spor, aile ve birçok kurum aracılığı ile aşılayıp, şartlandırdığı duyguları ve onları yaşayan insanı her zaman tanımlayıp, tedbir geliştirebilir. Çünkü nasıl işlediğini, neyin karşısında nasıl harekete geçip şahlandığını, neyin karşısında ölü gibi davrandığını bilir. Çünkü büyük bir çoğunluğu onun eseridir.

İlk isyanlarımızla sistemden kopup gelmek sistem içi olmayı aşmanın ilk adımlarıdır. Gerisi onu duygu ve düşünce dünyasından sürekli söküp atabilmektir. PKK'nin kırk yıllık başarısının temel sırlarından biri de; sistem içi duygu dünyasından kurtulmayı hedeflemesidir. Devrimci, demokrat, özgür, barışçıl, yurtsever ve aşk-sevgi duygularını yaratmanın savaşını da verebilmesidir. Kürtlerin yüreklerini işgal eden sistem içi duygu dünyasına karşı da savaş açabilmesidir. Sistem sürekli ideoloji ve duyguyu karşıtlaştırır ve ideolojilerin çağının geçtiğini, artık insanların sınırsızca kendi duygularını yaşamaları gerektiğini propaganda eder. Bu propagandanın kendisi bile çok köklü, en eski ideolojilerden birini, Sümer rahipleriyle başlayıp kapitalist modernitede devam eden bir ideolojiyi empoze eder. İktidarcı, tekelci, devletçi ideolojiyi! Bu ideoloji insanların beyninde olduğu kadar yüreklerinde de tek hâkim olmak için mücadeleyi asla bırakmaz. Zihinlere ve duygulara sürekli ve artan bir yoğunlukla kendisini işler. Toplumları zihnen ve duygusal olarak kendisine bağımlı kılar. Ezilen tüm kesimler bu ideolojiye karşı sürekli uyanık ve tedbirli, özsavunmalı olmazlarsa, kuşaklar boyu değişmeyen kaderleri RêberApo'nun deyimi ile ''avlanmak'' olur.

Bu avlanmanın en kolay geliştirildiği alanların başında kadın-erkek ilişkileri gelir. Erkek egemen kültür ve kapitalizm duygu konusunda iki büyük operasyon geliştirdi. Birincisi, duygu ile kadını özdeşleştirdi. Elbette kadında duygu gücü, duygusal zekâ erkeğe göre güçlüdür. Ancak egemenliğin geliştirdiği operasyonlarla akılla kadın, erkekle duygu arasına duvarlar örüldü. Aklın kadına, duygunun erkeğe yabancılaşması hedeflendi ve önemli oranda başarıldı. Yaşadığımız çağda bir erkeği duygusallıkla tanımlamak bir hakaret, zayıflık belirtisi olarak kabul edilir. Kadının akıllı ve zeki olması ''erkek gibi kadın'' tanımı ile karşılanır. Erkeklerle duygu, kadınlarla akıl arasına dinin manevi gücünü de arkasına alan erkek egemen dünya, kalın duvarlar inşa etti. Bunlar, devrimci, demokrat ve toplumsal özgürlük ve barıştan yana olan herkesin yıkmayı görev bilmesi gereken duvarlardır, ne kadar kalın olurlarsa olsunlar yıkmalıyız onları! Çünkü insanı insan yapan duygudur, bunu erkekten almak ve kadına da bir zayıflık simgesi olarak etiketlemek insanı insan olmaktan çıkarmanın operasyonudur. Yine insanı insan yapan aklıdır. Aklı kadından almak ve erkeğe de egemenliğin bekçiliğini yapmak şartı ile bahşetmek, yine insanı insan olmaktan çıkarmanın diğer bir operasyonudur. Bu anlamda duygularımızı inceler ve analiz ederken; egemen sistemlerin üzerimizde geliştirdiği bu operasyonların bizdeki sonuçlarına bakmalıyız, kadınlar ve erkekler

olarak bunu yapmalıyız. Kendimizde, cinsimizde ve karşı cinsimizde bu durumu gözlemleme ve bununla mücadele etme, sağlıklı duygu dünyaları inşa etmemizde önemli devrimci adımlardır. Feminist kuram, bunu son otuz-kırk yıldır duygu-akıl bölünmesi olarak ifade etti ve ideolojik olarak mücadele etti. Ancak temel argümanları ve yaşam zeminleri sisteminkinden kopamadığı için sonuç almada yeterli başarı sağlayamadı. Kürdistan Kadın Özgürlük Hareketi olarak kadın ve erkek doğalarını ele alıp incelemek, jineolojik bakışla her iki doğada da duygunun yerini sağlıklı belirlemek önümüzdeki dönem görevlerimizdendir. Çünkü egemen erkek aklın duygu dünyasına karşıtlık temelinde geliştirdiği birinci operasyonun etkileri hepimizin üzerinde hala etkisini sürdürmektedir.

Egemenlikçi sistemlerin geliştirdiği diğer bir karşı operasyon ise, duygu olayını tüm zengin, evrensel ve çeşitlilik dünyasından koparıp sadece erkek-kadın arasındaki etkileşime indirgemesidir. Bu saplantılı ve yanılgılı algıyı hâkim kılmasıdır. Dünyanın birçok yerinde duygularla ilgli bir tartışma geliştirmek isterseniz ilk akla gelen kadın-erkek ilişkisi olur. Aslında bu duygu dünyasını dumura uğratan, kısırlaştıran bir algı operasyonudur. Algıda daralma yaşatılırsa hissediş ve yaşayışta da daralma ve körleşme gelişir. Bu nedenle özgürlük mücadelesinin devrimci militanları olarak bizlerin sağlam algılaması gereken temel duygu konularından biri de budur. Yani duygu deyince sadece kadınla erkek arasındaki aşkı, sevgiyi ya da kini, nefreti algılamamaktır. Duygunun zengin dünyasını böyle saplantılı ve yaşam haini bir algıyla vurmamak, darbelememek de özgürlük savaşçılarının temel görevlerinden biridir. Bu konuda sistemin bizlere yaşattığı ve bizim aşmakta zorlandığımız bir ufuk kaybı var, anlam kısırlaşması var. Oysaki insanı insan yapan temel duygular gelmeli öncelikle insanın aklına. Bir insan özgürlük duygularını tanımadan aşkı-sevgiyi tanıyamaz. Bir insan yurtseverlik duygularından, temel insanlık duygularından nasibini almadan bir erkeği, bir kadını doğru sevemez. Sevdiğini sanır ki günümüzde kadınlar üzerinde gelişen erkek terörü bu sanmalardan beslenir. Temel bazı insani duyguları kazanmamış olanların, aşk-sevgi gibi bir sanatı bildiğini sanmasından güç alır. Yanılır, yanıltır ve kaybettirir karşılıklı. Toplum ve sevgi, insan ve aşk karşıtı bu ikinci operasyonun duygu dünyamızda yarattığı tahribatların farkında olmak, sağlıklı ve özgür bireyler, özgür toplum yaratmamızın temel anahtarlarındandır.

Politika

Duyguların politikleşmesini doğru, sağlıklı ve bütünlüklü anlamlandırmamız için üzerinde durmamız gereken ikinci kavram elbette politikadır. Politikanın tanımı, algısı, kendi politikleşme düzeyimizin farkındalığı, RêberApo'nun ''Özgürlük sanatı'' olarak tanımladığı politika tanımı karşısında yaşadığımız yabancılaşma ve daha pek çok olguyu incelemeye almamız gerekir. Bunun için tıpkı duygular konusunda olduğu gibi politikanın gerçek anlamı ve içeriği ile saptırılan ve egemen sistemler tarafından kullanılan anlamını ayrıştırmamız gerekir.

Politika nedir? Bugün dünyanın pek çok yerinde yalancılık sanatı ile özdeşleştirilen, sevilmeyen ve herkesin mümkün olduğunca uzak ve mesafeli durmaya çalıştığı politika nedir? Politikleşmek nedir? Politikasız bir toplumsal yaşam mümkün mü? Politika-duygu ilişkisi nedir? Bu soruları herbirimizin kendi iç yoğunlaşmasında da kendisine sorması ve en azından ana hatları ile doğru cevaplaması yaşamsal önemdedir.

Biz Kürtlerin tarihinde politikasız kalmak, bırakılmak birçok yenilgi ve acının önünü açmıştır. Çünkü egemenlerin politikalarına dayalı bir sistem içine alınan Kürtler birgün kendi öz politikalarını yaratmaları gerektiği gerçeği ile yüzleşmiş ancak zamanında yaratılamayan politika sanatından mahrum olmak ağır kayıplara ve büyük acılara yol açmıştır. Garzan serhildanlarının önderlerinden olan Muhammed Ağa (Rindêxan'ın babası) yenilgileri kesinleşen günlerde bir Kürt bilgesi olan ŞêxEbdulqudûs'e sorar: ''Şex, kırılmamızın nedeni nedir?'' Şêx cevap verir: ''Muhammed Ağa, dünya halklarını zafere götüren iki şey vardır, onlarda bizde yok. Bir teşkilat, iki siyaset. Biz her ikisinden de nasibimizi almamışız… biz savaşta kırılmadık, biz bu her iki olgunun eksikliğinden ötürü kırıldık… '' Yani politikasızlık ve örgütsüzlüğüyenilginin temel nedeni olarak ifade eder ki haklıdır. Bunun gibi sayısız isyanda kaybedişimizin temel anahtarlarından biridir politika sanatını yaratamayışımız. Bunun en belirleyici sebebi toplumsallığımıza dair yaşadığımız yabancılaşmadır.

RêberApo başta kendi halkının ama genelde tüm Ortadoğu halklarının (özellikle katliamı yaşayan Ermenilerin, Süryanilerin de) yaşadıkları bu deneyimleri çok derinlikli analiz etti ve büyük dersler çıkardı. Bu nedenle RêberApo toplumların ilk ve en sağlam sanatlarından biri olan politikayıyeniden toplumlara ait kılmanın düşünsel ve pratik emeğini en fazla sergileyenlerden biri oldu. Politikayı halklardan çalınan tanrısal sanat olarak gördü. Toplumların olmazsa olmazı, özgür yaşamın temel şartlarından biri olarak yorumladı:

''Gerçek politika tarifinde gizlidir: Toplumun hayati çıkarlarını özgürlük, eşitlik ve demokrasiden başka hiçbir kavramlar grubu izah edemez. O halde politika esas olarak, ahlaki ve politik toplumun her

koşul altında bu niteliğini veya varoluşunu sürdürebilmesi için yapılan özgürlük, eşitlik ve demokratikleşme eylemliliği demektir. Ahlakın işlevi hayati işleri en iyi yapmaksa, politikanın işlevi de en iyi işleri bulmaktır. Dikkat edilirse, politika hem ahlaki boyut taşıyor, hem de daha fazlasını içeriyor. İyi işleri bulmak kolay değildir. İşleri çok iyi tanımayı, yani bilgi ve bilimi, bir de bulmayı yani araştırmayı gerektirir. İyi kavramı da buna dahil olunca, ahlakı bilmeyi de gerektirir. Görüldüğü gibi politika çok zor bir sanattır. Ahlaki ve politik toplum derken tarih öncesinden bahsetmiyoruz. Toplumsal doğanın sürekli yaşanan ve varoluşu sona ermedikçe hep varlığını sürdürecek olan doğal halinden bahsediyoruz. Ne kadar aşındırılsa, çürütülse ve parçalansa da, ahlaki ve politik toplum hep var olacaktır. Toplumsal doğa var oldukça o da var olacaktır. Politikanın rolü ise, bu varoluşu aşındırtmadan, çürütülme ve parçalanmaya uğratmadan daha da geliştirmek için özgür, eşit ve demokratik kılmaktır. Politika, demokratik uygarlık birimlerinin direnişi olarak anlam bulacaktır. Çünkü direnmeden hiçbir özgürlük, eşitlik ve demokratikleşme adımı başarılamayacağı gibi, var olan ahlaki ve politik düzeyin daha da aşındırılması, parçalanması ve çürütülmesi engellenemez, sömürgeleştirilmesi önlenemez, tekellerin sömürüsünün önüne geçilemez. Politikanın özgürlük sanatı olarak tanımlanması tarihte oynadığı bu rolünden ötürüdür…''

Duygu-politika ilişkisi

Doğaltoplum aşamasında, ilk toplumsal kurum ve yapıların gelişiminde insanların duygu ve hisleri belirleyici olmuştur. Çünkü insan zekâsına hâkim olan temel dinamik duygu ve his gücü, buna verdiği değer ve önem, daha doğrusu bunsuz yaşamayı bilmemesidir. Aslında şöyle de ifade edersek yanlış olmaz, insan toplumları politikayı ilk önce duygularıyla yaptılar. Örneğin büyük felaketlerden duydukları korku karşısında çözümler ürettiler. Politikayı toplumun yararına işleri bulma, tartışma ve belirleme sanatı olarak ele alırsak, o zaman bu çözümleri üretmek politika yapmaktı. O süreçlerde politika gerçek tanımına ve anlamına sahipti, toplumsaldı, toplumun icra ettiği özgürlük sanatıydı. Şimdiki gibi sapmış ve içi boşaltılmış anlamında ele alınıp uygulanmıyordu.

İnsanlık tarihi kadar eski olan bir ilişki varsa o da duygu-politika ilişkisidir. İlk insan toplulukları duygu ve hislerini çok yoğun yaşıyorlardı, bunların son derece farkındaydılar, duygularını giderek daha bilgece ele aldılar. Var oldukları andan itibaren düşünceden çok önceleri duyguları, duyuları ve hisleri ile yaşamsal politika ürettiler. Bugün politika-duygu ilişkisini birbirine en yabancı, uzak ya da ters gören zihniyet toplumların öz yaratımı değildir. Toplumu politikaya yabancılaştıran bu algı, politika yapma sanatını ve ahlâkı temel bir yaşam gücü olarak toplumdan çalan kapitalist modernitenin yarattığı hastalıklı bir algıdır. Ve hepimiz az çok bu hastalıklı algının içirildiği duygu ve düşünce şekillenmelerine maruz bırakıldık. İlk başta tanımlamamız, büyük bir duyarlılıkla kurtulmamız gereken bu şekillenmedir. Çünkü duygularımızın politikleşme gücünü, potansiyelinisürekli kemiren bu hastalıklı algıdır.

Bu hastalıklı algının hâkim olduğu kapitalist sistem altında yaşayan dünyamızın her yerinde duygu-politika ilişkisi hakkında duyacağımız sözler üç aşağı beş yukarı şunlar olur: ‘‘Politikada duyguların yeri olmaz! Duygularını dinlersen siyasette kaybedersin. Duyguların güçlü ise politikada ne işin var? Sen çok duygusal bir insansın siyasetle işin olamaz. Politikaya gireceksen duygularını bir kenara bırakacaksın!’’ Ya da daha kurnaz olanlar ve bizi sömüren konumundakiler: ‘‘Filankesin ayağını kaydırmak için duygularına hitap edin ve tuzağa düşürün’’ der. Zaten sınıflı toplum tarihi boyunca kadına ve erkeğe uygulanan böyle sayısız tuzaklar olmuştur. Bu tuzak, bir aşk ilişkisine çekip dünyasını daraltmak ve esir almak olabilir. Bu tuzak aşağılık ya da yükseklik kompleksinin yarattığı duygularla oynama ile yaratılabilir. Ya da gurur, kin, öfke, intikam duygularının uçlaşmış hallerinin iyice saptırılıp sistemin hizmetine sokulması biçiminde de geliştirilebilir. Özcesi iktidarcı egemen erkek aklının ‘‘kurnaz adam’’ gerçeğinin topluma hâkim olmasından bugüne kadar; duygu-politika ilişkisinde duygu, ya saf dışı bırakılması ya da kullanılıp tuzak döşeme zemini halinde ayaklar altında ezilmesi gereken bir olgu haline getirilmiştir. Doğal toplumun günümüz toplumlarında hala yaşayan bazı özellikleri bu duruma dirense de hâkim kılınan hakikat budur.İktidar güçlerinin empoze ettiği klasik politika teorilerinde duygulara yer yoktur. Devrimci politika ise, duygular olmadangelişmez. Halkını sevmeyen, onun özgür, onurlu ve barış içinde yaşama hayalinden sevinç ve gurur duymayan bir insan politika yapamaz. Yani bu sevinci gerçeğe dönüştürmek için siyaset, savaş, edebiyat, sanat geliştiremez.

Yaşamlarımızı, duruşumuzu ve bir bütün varlığımızı yine bu varlıkla gerçekleştirdiğimiz tüm eylemlerimizi ele alırken kendimize sormamız gereken temel sorulardan biri şudur: ‘‘Sonuç olarak Ne kadar düşüncelerimin ne kadar duygularımın eseriyim?’’ Duygulara gömülme, salt duygularla elealma, duygu gücü ile aklı birleştirememe ne kadar hata yaptırırsa duyguları yok sayma, dondurma, salt akıl-mantıkla ele alma da o kadar hata yaptırır. Kendimize; ne aklı ne de duyguyu idealize etmemiz gerektiğini sürekli hatırlatırsak, yaşamın en temel sorunları karşısında çözümler üretebilecek tarzda duygu ve düşüncelerimizi

işlevli kılarız. Yani onları politik güce dönüştürebiliriz. Bazı anlar vardır çok düşünme fırsatımız olmaz ve duygusal zekâ merkezi Amigdalabizi hemen harekete geçirir. Bazı anlar vardır daha düşünce gücü uykudayken ya da pasifken bir sezgi, bir dürtü, bir içgüdü bir his, bir rüya ya da bir düş ile bize gerçeğe dair bir mesaj, sinyal gönderir. İnsan kendisini pozitivizm etkisinden kurtaramamışsa hiçbir zaman evrensel enerji döngüsünün bir parçası olan varlığına gelen bu sinyalleri okuyamaz. Okusa anlayamaz, anlasa da ciddiye alıp uygulayamaz. Ancak bazı anlar da vardır ki ya bir korku, ya bir heyecan, ya temelsiz bir zafer-sevinç duygusu gelip insanın içini kaplar. Yanıltma payı ya da hilesi olmayabilir ancak o an'da devreye girip durumu her yönüyle analiz etmesi gereken ışık hızında çalışan bir analitik zekâdır. Mantık işidir, hızlı düşünmenin ve düşünce-duygu gücünü hızla örgütleyip harekete geçmenin an'ıdır. İşte bu anların farkına varıp tanımlayabilme, tanıma ve ona göre doğru kararı hızla verip adım atma sanatıdır politika. Gerçeği derinlikli ve kapsamlı duyumsayan ve ona göre adım atan insan; duygu ve düşünce gücünün farkındalığını birlikte taşıyabilen ve yeri geldiğinde iç içe yeri geldiğinde birini daha baskın değerlendirebilen insandır. Yani toplumsal yaşamın tüm hakikatini ve sorunlarını kendi varlığında, kimliğinde duyumsayarak çözüm yani politika üreten insandır.

Yaşamın özgürlük ve demokrasi, barış-adalet düzeyini belirleyecek olan mücadele değerlerine düşünce ve duygu dünyamızın köşelerinde mi yer veriyoruz yoksa bunları duygu ve düşüncelerimizin merkezine mi alıyoruz? Acaba duygularımızın merkezine yerleştiremediğimiz olguları düşüncenin merkezine alabilir miyiz? Kendi duygu dünyamızı gönül gözümüzün merceğiyle incelersek, saplantılı, katı, fanatik ve şoven bir sevgi ya da nefretin bazı olguları düşüncemizin merkezine aldırttığını görürüz. Ancak müthiş yanıltarak! Dönüşü zor ve zararları büyük yanılgılar yaşatarak! Oysa bir ya da birkaç saplantılı duygu ve onun belirlediği düşünme tarzı ile belli olguları yaşamın merkezine almak, herşeyden önce evrenin çeşitliliğini, yaşamın zenginliğini, esnekliğini ve renkliliğini dışlar. Böylelikle kendini fakirleştirir. Yaşamın akışkanlığını dondurur ki RêberApo**''donmuş bir akıldır her iktidar''** diyor. Aslında bazı duyguların belirleyiciliğinin ve onların etkisindeki düşüncelerin belirlenimi ve tekeli bireyi esir alır. Oysa**özgürlük sanatı olan politika, yaşamla akabilmektir.** Yaşamın akışında bir tıkanma, donma yaratan engellerle akışkan ve yaratıcı duygu ve düşünce gücü ile mücadele edebilme yeteneğidir.

Duygularımızın politikleşmesini duygu ve politikanın gerçekçi tanımlarından, anlamlarından, işlevlerinden ve her ikisinin büyüleyici ilişkisinden koparmayacaksak, politika sanatını evren ve yaşamın zenginliği kadar duyumsamaya, duygu gücüne yüreğimizi, ruhumuzu ve aklımızı açmalıyız. Aileden, toplumumuzdan ve yaşadığımız toplumsal ortamların bize öğrettiği, kazandırdığı duygularımızı gözden geçirip tanımamız gerekir öncelikle. Bireysel varlığıma, kimliğime damgasını vuran hangi duygulardır? İnsan olmanın toplumsallaşmanın zengin ve uzun tarihi boyunca yaşanan duygular neydi? Zihinsel duygusal hafızamda kayıtlı olan bu duyguların ne kadarının farkındayım? Bana olumlu yansıyan ve pozitif enerji yaratan yine olumsuz yansıyan ve negatif enerji veren duygular hangisi? Halkımın özgürlük ve demokrasi, barış mücadelesinde bana güç ve moral veren hangi duygular, beni geriye çeken hangi duygular? Bu alanda sorulacak soruların çokluğu bile, evrenin ve yaşamın zenginliğini, sınırsızlığını hissettirir insana. O halde bu sınırsızlık ve özgürlük varken kendimizi birkaç duygunun belirleniminden kurtarmamız gerekir ki halklarımız, özgürlük ve kendi güzel duygu ve düşüncelerimize yaşam alanı açacak olan politika sanatını geliştirebilelim. RêberApo*''...Duygu düzeyi kesin gerekli ama yeterince ve doğru olmalıdır. Nerede o duygu? Düşünün ki hüznünüz var mı? Varsa neye karşıdır? Gerçekten hüzünleniyorum. Hüzünlenmenin tarihsel boyutuna, doğa, coğrafya, ülke boyutuna, bir halk içinde çocuğa, yaşlıya, kadına, şu adama, bu tipe bak, şu zavallıya, şu çılgına bak, velhasıl birçok gerçekliğe bakarak acaba duygulanma durumunuz gelişiyor mu? Sizin duygularınızı aslında incelemek gerekir. Niçin, neye karşı, neyi amaçlıyor? Bunda da bir tanınmazlık var. Bu dar, adına duygusallık dediğiniz, yüzeysel yaklaşımın, subjektivizmin her biçimi, sizi sağlıklı bir politik görüş açısına ulaştıramaz...Politik tepkicilik haklı temellere dayansa bile zehirdir. Tepkicilik olsun, sempatiklik olsun; politikada tepkiye de, sempatiye de fazla gerek yoktur. Objektif ölçüler esastır. Kin bağlayarak politika yapılamaz. İntikam duyguları olmalı, ama onun politikaya dönüştürülmesinin bir sanat olduğunu unutmayacaksın...''* değerlendirmesi ile bizi bu sanatı geliştirmenin abecesine davet ediyor.

Duygularımızı Politikleştirme Ve Öz Savunma Mekanizması

Duygularımızı politikleştirmek demek bizi vuranı vurabilecek ve ne kendimizi, ne yoldaşımızı ne de halklarımızı kolay vurdurtmayacak öz savunma mekanizmalarımızı geliştirebilmek demektir. Çünkü kapitalist sistemin insanı en fazla savunmasız kıldığı alanlardan biri de insanın ve tüm toplumun duygularıdır. Duygu alanında bu savunmasızlığı yaratmak ve devamlı kılmak için kapitalist sistem aralıksız

savaşır. Kendisinden önceki tüm sistemlerin bu alanda oluşturduğu birikimden de yararlanır ancak kapitalist sistem bireyin ve toplumun getirildiği yeni aşamanın özgünlüklerine göre bu savunmasızlığı analiz edip, günlük hatta anlık politika üretir. Birey ve toplumu düşünce dünyasında olduğu kadar hatta daha fazla duygu dünyasında alıklaştırmayı, insani duygular yerine şartlandırdığı duyguları empoze etmeyi hedefler.

Bu hedefle birey ve toplumun duygu ve düşüncelerini sürekli işgal eden bir aktivite içindedir sistem. Bu işgal, bireyin ve toplumun duygularının politikleşmesi önündeki en temel engellerden biridir. Duygularımızı işgal eden olguları tanımlayabiliyor muyuz? Bunun farkındalığını geliştirip yaşamsal kılabiliyor muyuz? Duygularımız hayalcilikle mi, dogmatizmle mi, pozitivizmle mi, dinle mi, korku ya da gözükara cesaretle mi, hassasiyetlerle mi, kendini aldatmalarla mı, kadercilikle mi, umutsuzlukla mı, güdülerle mi, neyle işgal edilmiş? Hem her birimizin şahsında, hem de toplumsallığımızda *''kolay yönetim için aldatmaya dayalı zihni ve duygusal egemenlik peşinde''* olan ideolojilerin etkileri ne kadar ve nasıl inşa edilmiştir? Bu sorulara sağlıklı cevaplar yaratmak için yoğunlaşmak önemlidir. Çünkü öz savunmamızı güçlendirmek ve yenilmez kılmak bu yoğunlaşmamıza ve yoğunlaşmamızı yaşamsal kılmaya bağlıdır. Birey ve toplum işgal edilen duygu dünyasının farkındalığını kazanmadan ve bu işgalle mücadele edip ondan kurtulmadan ülkenin işgalini durduramaz. Çünkü hareket tarzına damgasını vuran duygular, toplum ve birey özgürlüğüne düşman ideolojilerce belirlenmiştir. Kendisini feda etse de büyük dirense de geçmişte farklı halkların ve kendi halkımızın tarihinden de bildiğimiz karşı tarafın değirmenine su taşımaktan kolay kurtulamayacaktır. Duygu dünyamızı işgal eden ideoloji ve düşünceleri analiz edip bunlarla ideolojik mücadele yürüttüğümüzde böyle trajik sonlara mahkûmiyeti kader olmaktan çıkarabiliriz.

Bireyi ve toplumu ayakta tutan temel duygu, duygular nelerdir? Bu duyguların direnişle, öz savunma ile bağı nedir? RêberApo bunu kendisi için çok net ve yalın ifade ediyor: *''Beni ayakta tutan en temel neden; ülke duygularım, halk duygularım ve hatta kadın duygularımdır. Bağlılıklarım çok güçlü olduğu için direnmemi, örgütlenmemi ve günlük taktiklerini geliştiriyorum. Neden? Yaşama bağlılığım güçlü de ondan. Benim sevenlerim çok, bana bağlı olanlar çok, benden yaşamımı isteyenler çok. Ben de korkunç direniyorum, kendimi korkunç örgütlüyorum, kolay kaybetmiyorum dikkat ederseniz. ''Nasıl yaşamalı?'' ya sizin de böyle bir cevabınız olursa, düşünün, bu güzel ülkeyi kurtarılmış bölgelere nasıl çeviremezsiniz, o yoldaşlıklarınızla nasıl bir bağlılık geliştiremezsiniz ve yine nasıl örgütlülüğünüzü, savaşın değerini yükseltemezsiniz, mümkün değil. Çünkü bunların hepsi, nasıl yaşamalı sorusuna en temel cevaptır…''* Kapitalist sistem ''nasıl yaşamalı?'' sorusunu gündemimizden çıkarmaya odaklanmıştır. Çünkü o hepimizin nasıl yaşayacağına hepimiz adına karar vermiştir. Bu kararlaşmasını toplumsallığın inşasında olmazsa olmaz insani, yurtseverlik, sevgi ve barış duygularını yıkarak, anlamsız, modası geçmiş duygular olarak göstererek gerçekleştirmiştir. Tüm politikalarını buna göre belirler ve üretir. Bazen de insanların çok köklü olan bu duygularını sömürmenin, kendi hizmetinde kullanmanın siyasetini geliştirir. Özünde toplumun ve bireyin duygu dünyasını çok yönlü, sürekli ve örgütlü bir bombardımana tabi tutar. Bu bombardımanın farkında olmak ve şifrelerini çözüp buna teslim olmamak, karşı duruşunu ve direnişini sergilemek politika alanının görevidir. Bu görevi başarı ile yerine getirmek ise duyguların gücünün farkında olmakla, onları örgütleyip politikleştirmekle mümkündür. Kaybedilmemesi gereken, güçlendirilip örgütlendirilmesi gereken duygularımızla, boşanmamız gereken duygularımızı bilmekle ve bunları kapitalist sistemin istismarından ve saldırılarından koruyabilmekle mümkündür. RêberApo öz savunma ile politika ilişkisini şöyle değerlendirir: *''Demokratik modernitenin dili politiktir. Tüm sistematik yapılanmasını politik sanatla kurgular, inşa eder. Temel bilimlerin ahlaki ve politik toplum niteliği iktidarı değil, politikayı çağrıştırır. Ahlaki ve politik toplumun günümüzde yaşadığı gerçeklik, yani öncelikli sorunu özgürlük, eşitlik ve demokratikleşmenin de öncesinde varoluşsaldır. Çünkü varlığı tehlikededir. Modernitenin çok yönlü saldırıları, her şeyden önce varlığını savunmayı öncelikli kılar. Demokratik modernitenin bu saldırıya karşı cevabı, öz savunma anlamında direniştir.* ***Toplumu savunmadan politika yapılamaz…*** *Öz savunmayla birlikte demokratik siyaset, dönem politikacılığının özüdür. Demokratik siyaset ahlaki ve politik toplumu geliştirirken, öz savunma onu iktidarın kendi varlığına ve özgürlüğüne, eşitlikçi ve demokratik yapısına yönelik saldırılarına karşı korur…''*

Duyguların örgütsüzlüğü, politikleştirilmemesi ve insanın kendisindeki duygusal zekâyı tanıyıp ayaklandıramaması verimsizliği, odaklanamamayı, sonuç alamamayı, önyargıları, yanlış kararları, seçimleri, ilişkileri kısacası yaşamın birçok alanında kaybetmeyi getirir. Ama en çok da insanı öz savunmasız kılar. Bu nedenle insanın kendi duygusal iklimini, coğrafyasını ve doğasını tanıması ve onu yönetebilmesi, ortamla paylaşabilmesi ve bu gücü ortamın politikleşme yani özgürlük inşasında pozitif değerlendirebilmesi bir anlamda duygularını politikleştirebilme düzeyidir. *''Kölelik sadece maddi emek üzerine kurulmaz; öncelikle zihniyet, duygu ve bedenler üzerinde inşa edilir. İdeolojik kölelik gelişmeden maddi emek köleliği gelişmez.''*

(RêberApo) O zaman özgürlük politikalarını da öncelikle zihniyet, duygu ve bedenler üzerinde inşa etmeliyiz. Zihniyetimizi, duygularımızı ve bedenlerimizi özgürleştirecek duygu gücünü ve onun politikleşme düzeyini yaratmalıyız. Bu olgular kendiliğinden gelişmeyecek. Halkımızı sevebiliriz, acıları yüreğimizi yakabilir ancak halkımıza duyduğumuz sevgiyi onu acılarından kurtaracak bir güce ulaştırma temelinde politikleştiremezsek sevgimiz etkisiz eleman, acımız sonsuz bir döngü olmaktan çıkamaz.

Oysa biz sevginin etkinliğinin hakim olduğu, acının değil neşe ve mutluluğun, insanca yaşamın sürekli geliştiği, barış, özgürlük ve demokrasi değerlerinin toplumsallaştığı bir yaşam için mücadele ediyoruz. Böyle bir yaşam hayal değil, ütopya değil salt. Evet hayallerimizin merkezindeki bir yaşam düşünüşü ama gerçek olmayacak kadar uzak değil. gerçekleşmesini adım adım başarmanın temel anahtarlarından biri duygularımızın farkındalığını kazanmak, onları örgütlemek ve politikleştirmek. Bu konu aslında kadın ve erkek doğası, ontolojisi (varlık bilimi) konuları ve aynı zamanda özgür eş yaşam konusu ile bağlantılı olarak jineolojî çalışmalarımızın gündeminde sürekli yer alıyor. Bundan sonra da daha güçlü araştırmalarla, sosyolojik analizlerle ele alacağımız bir konu olmaya devam edecek. RêberApo'nun ''kırk yıldır aldığım ders'' dediği duygu dersini bizler de özgürlük mücadelesinin militanları olarak ondan ve yaşamdan, toplumumuzun-coğrafyamızın tarihinden almaya devam edeceğiz. Bu nedenle jineolojî akademisinin bu konulardaki yoğunlaşmalarını sürekli tüm yoldaşlarla paylaşması önemli. Ancak bu yoğunlaşmaları paylaştığımız yoldaşların da bu konularda gelişen sorularını, arayış ve araştırmalarını, yoğunlaşma ve tartışmalarını jineolojî akademisi ile paylaşması son derece önemli. Acımasız, çok yoğun bir savaşı yaşıyoruz. Her gün büyük bedeller ödüyoruz. Ödediğimiz bedellerin azalması, özgürlük ve barışın düşmanlarına vurduğumuz darbelerin etkili ve sonuç alıcı olmasında hem her birimizin tek tek hem de toplumsallığımız adına kolektif duygu ve düşünce gücümüzü büyütmemiz son derece önemlidir. Büyütmek kadar politikleştirmemiz de yaşamsal önemdedir. Bu önemi her geçen gün daha derinlikli kavramamız ve insanın temel iki güç kaynağı olan duygu ve düşünce gücünü politikleştirip özgürlük, barış ve demokrasi mücadelesine kanalize etmemiz dileği ile tüm yoldaşları selamlıyoruz, zafere olan inançla ve özgürlüğe olan tutkumuzla başarılar diliyoruz.

PAJK JİNEOLOJÎ KOMİTESİ